

Význam sociálního prostředí v chovu skotu

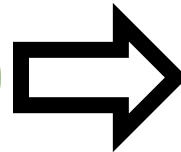
Ing. Ágnes Moravcsíková

moravcsikova.agnes@vuzv.cz

Program dnešní přednášky

Přirozené sociální prostředí skotu

Význam sociálního prostředí při odchovu telat dojeného skotu

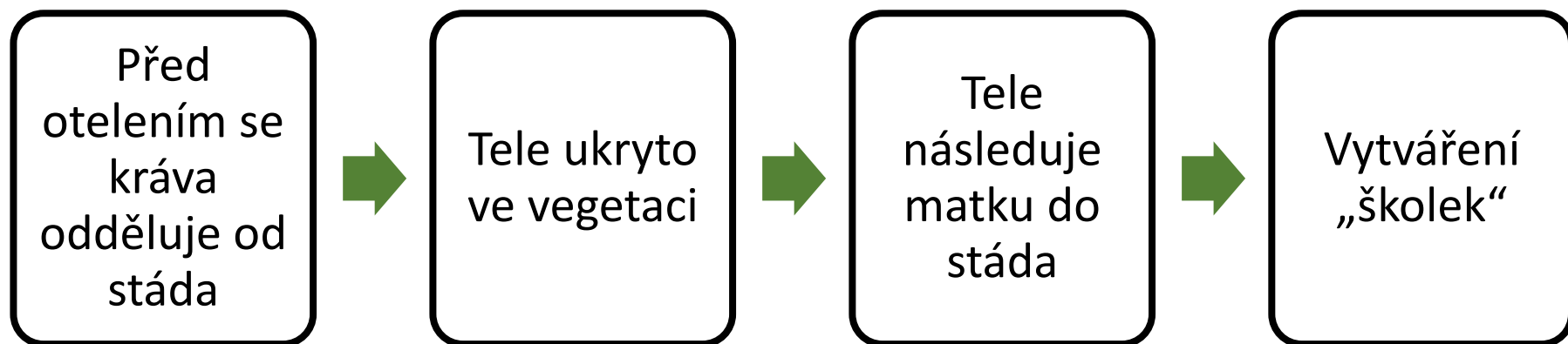
Sociální struktura

- Stádo tvoří příbuzné krávy, telata, starší jalovice a dospívající býčci
- Sociální organizace stáda je stabilní
 - Skot dokáže rozeznat 50-70 jedinců
- Samice prožijí celý život ve stádě, ve kterém se narodily
- Dospívající býčci kolem 2. roku věku odcházejí ze stáda
- Tvoří malé mládenecké skupinky, případně žijí soliterně
- Dospělí býci se přidružují ke skupinám samic pouze v období říje

Sociální struktura

- Stádo se skládá z menších skupin, které se mohou dynamicky měnit
 - 10-12 jedinců
- Stabilní sociální hierarchie
 - Založena především na věku
 - Mladší jedinci respektují starší, výše sociálně postavené a zkušenější krávy
 - Mezi zvířaty dochází jen k mírnějším hrozbám

Sociální prostředí v různých fázích života telete

- Postupně si osvojuje dovednosti vnitrodruhové komunikace a všechny prvky sociálního chování
 - Agonistické chování - agrese, reakce na agresi
 - Neagonistické chování - vzájemné olizování, preference vzájemné blízkosti

Přátelské vazby

- Začínají se vytvářet od dvou týdnů věku
- Preference podobně starého sociálního partnera
- Preferenční vztah se vytvoří před dovršením 3,5 měsíců věku
- Mezi známky vzájemné spřízněnosti patří:
 - Trávení času ve vzájemné blízkosti
 - Nízká agresivita
 - Vysoké množství pozitivních interakcí
 - Tolerance v konkurenčních situacích
 - Synchronizace chování

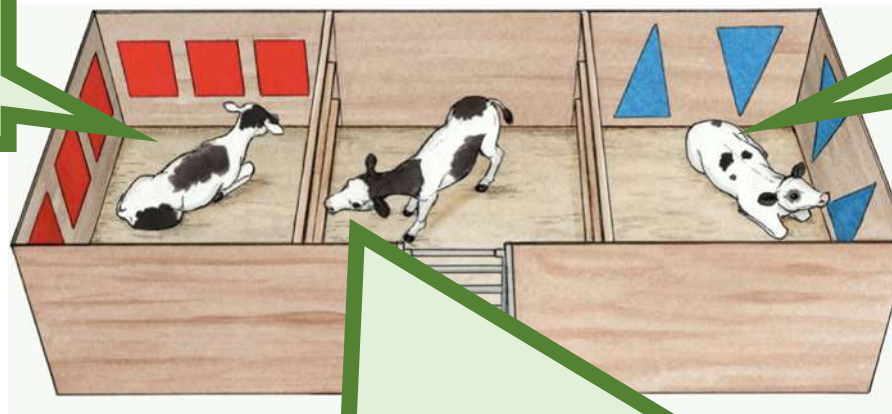

Relaxovaná situace
Ukazatel kvality vztahu

Vzájemná sociální podpora

- Zmírňuje působení stresoru
- Skot vyhledává sociální kontakt známého jedince při vystavení stresující události
- Aktivní podpora ze strany sociálního partnera

Odrohování
+ sedace

Sedace

Telata trávila více času v blízkosti jedince,
který se zotavoval po odrohování

Význam sociálního prostředí při odchovu telat dojeného skotu

Individuální ustájení telat v rané ontogenezi

- Prvních 8 týdnů života
 - V Evropě 60 % telat
 - V ČR 97 % chovů
- Proč?
 - Snadnější manipulace s telaty
 - Tradice
 - Absence kompetice o mléčné nápoje
 - Omezení výskytu vzájemného vysávání
 - Nižší infekční tlak ?

Nízká kvalita života

Sociální ustájení telat v rané ontogenezi

- Odchov telete v páru/ ve skupině telat
- Odchov telete s matkou/ kojnou krávou

Zájem o sociální ustájení telat roste

- Zvyšující se zájem veřejnosti o problematiku
- Evropská komise se zavazuje, že navrhne postupný zákaz klecových chovů
 - Zákaz odchovu telat v individuálním ustájení?
- Sociální ustájení telat v EU
 - V roce 2010 přibližně 40 %
- Sociální ustájení telat v ČR
 - V roce 2014 > 3%

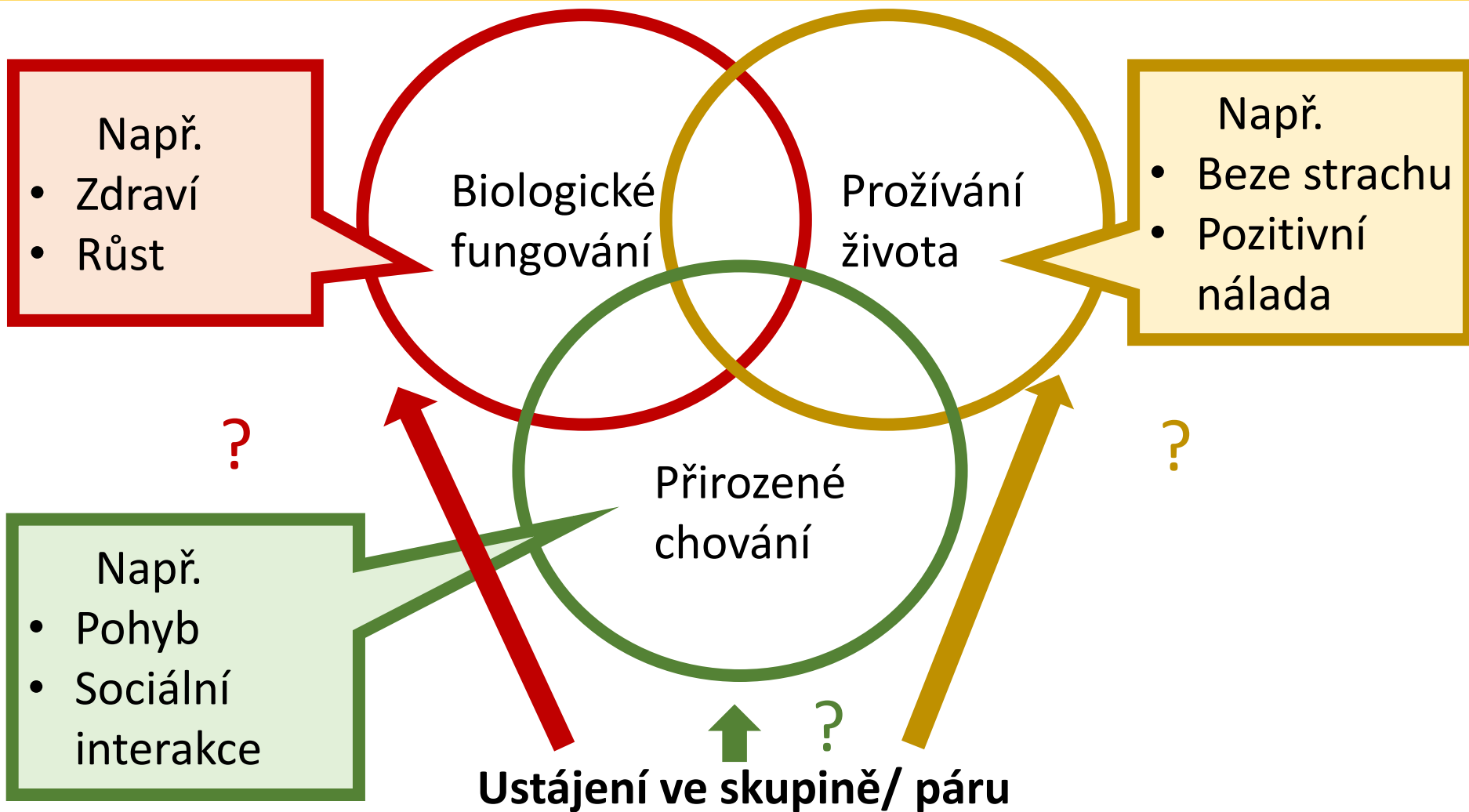
Postupně se zvyšuje

Odchov telete s vrstevníky

Kvalita života telat dojeného skotu

Přirozené chování

- Častější výskyt pozitivního přirozeného chování
 - Vyšší frekvence hry u skupinově ustájených telat
- Méně agresivních a více pozitivních sociálních interakcí
 - Důležité pro stabilitu skupiny a vytváření přátelských vztahů mezi telaty

Ustájení ve skupině/ páru

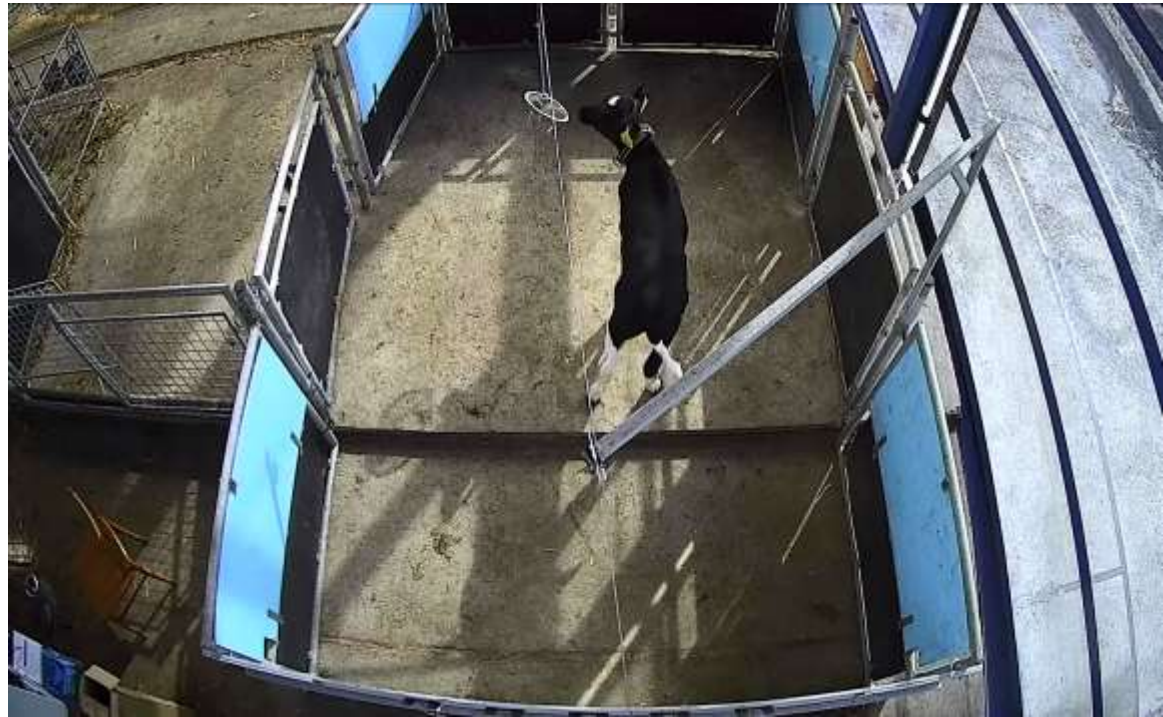
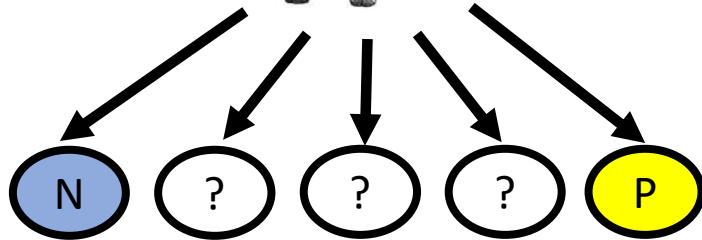
Prožívání života

- Menší bázlivost vůči neznámým telatům
 - Nižší srdeční frekvence při umístění neznámého telete do kotce
 - Snazší začlenění telat při přeskupení

Prožívání života

„Je sklenice
poloprázdná, nebo
poloplná?“

Prožívání života

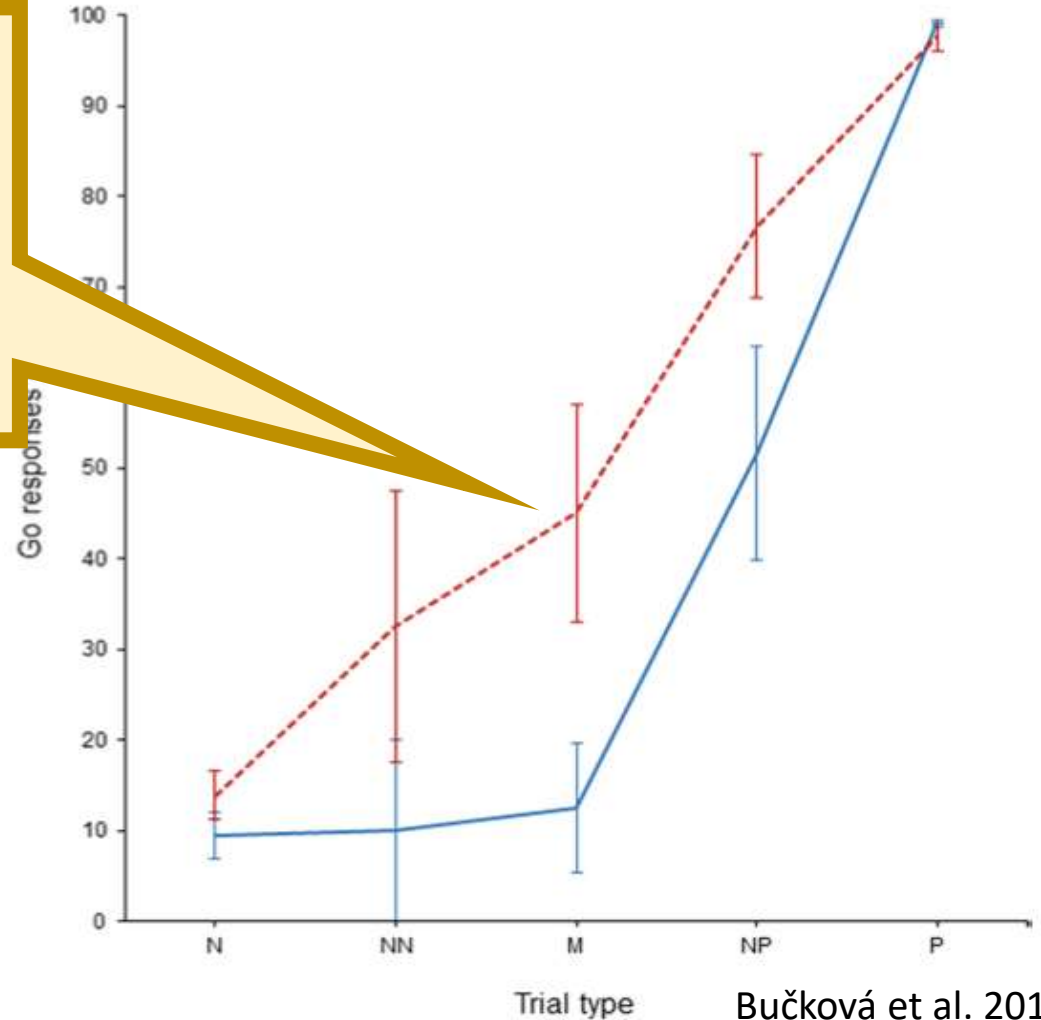
Párově ustájená telata

- Optimistická reakce na nejednoznačné podněty
- Pozitivnější psychické rozpoložení

Prožívání
života

Ustájení ve skupině/ páru

Biologické fungování

Zdravotní stav?

Biologické
fungování

Animals

Effect of

Hmotnost, příjem krmiva,
průměrný denní přírůstek
+/=

Individual; group (4 calves)²
Individual; group (3 or 4 calves)²
Individual; group (4 calves)⁴
Individual; group (4 calves)⁴
Individual; group (3 calves)
Individual; group (3 calves)
Individual; group (5 calves)
Individual; group (5 calves)
Individual; group (6 calves)
Individual; group (6 calves)
Individual; group (4 calves)
Individual; group (4 calves)

Bulls
Heifers and bulls
Heifers and bulls
Heifers and bulls
Bulls
Bulls
Heifers and bulls
Heifers and bulls
Bulls
Bulls
Heifers
Heifers
Bulls
Bulls
Heifers and bulls
Heifers and bulls
Heifers
Heifers
Heifers
Heifers and bulls
Heifers and bulls
Heifers and bulls
Heifers and bulls
Bulls
Bulls
Heifers and bulls
Heifers and bulls
Bulls
Bulls

ADG
Concentrate intake
ADG
ADG
Solid feed intake
ADG
Concentrate intake
BW
Solid feed intake
ADG
Grass intake
BW gain
Final BW
Concentrate intake
Solid feed intake
ADG
Solid feed
BW
Solid feed intake
ADG
BW
ADG

Costa et al., 2015a
de Paula Vieira et al., 2010
de Paula Vieira et al., 2010
Hänninen et al., 2005
Hepola et al., 2006
Hepola et al., 2006
Jensen et al., 2015
Jensen et al., 2015
Pempek et al., 2013
Pempek et al., 2013
Phillips, 2004
Phillips, 2004
Richard et al., 1988
Richard et al., 1988
Tapki, 2007
Tapki, 2007
Terré et al., 2006
Terré et al., 2006
Warnick et al., 1977
Warnick et al., 1977
Xiccato et al., 2002
Xiccato et al., 2002

Ustájení ve skupině/páru

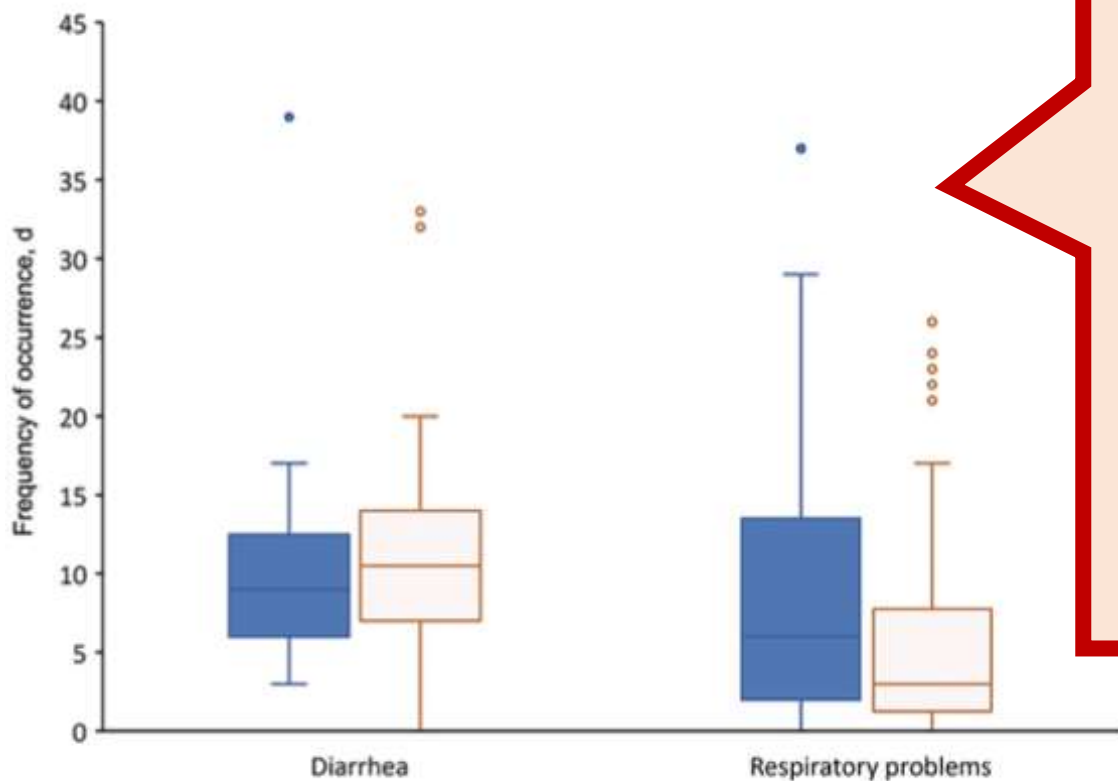
Je častější výskyt onemocnění u párově ustájených telat?

- Vyšší infekční tlak ?
- Individuální kotce pro telata nesmějí mít celistvé stěny, ale stěny s otvory, které poskytují telatům přímý vizuální a **hmatový kontakt s ostatními**“ - nařizuje směrnice EU (2008/119/EC) a Vyhláška č. 208/2004 Sb

Je častější výskyt onemocnění u párově ustájených telat?

- Nejčastěji studována průjmová a respirační onemocnění

Není rozdíl ve frekvenci výskytu průjmových a respiračních onemocnění u telat z párového a individuálního ustájení

U studií skupinově ustájených telatech nepanuje shoda

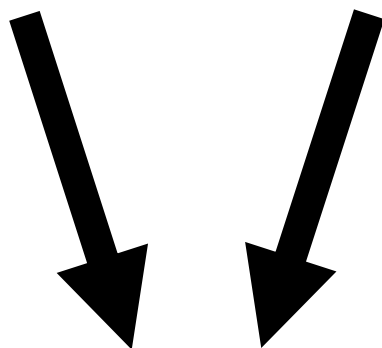
Štúdia	Zdravotný ukazovateľ	Krajina	Počet fariem	Počet teliat	Počet jedincov v skupine	Doba sledovania (mesiacov)	Prítomnosť ochorení
Babu a kol. (2009)	Hnačka, respiračné problémy a zápal pľúc	India	1	36	6		I > S
Bolt a kol. (2017)	Hnačka a respiračné problémy	Veľká Británia	1	40			I = P
Bučková a kol. (in prep.)	Hnačka a respiračné problémy	Česko	1	63		54	I = P
Gulliksen a kol. (2009)	Mortalita	Nórsko		14 474		289 038	x, 365, I < S
Hanekamp a kol. (1994)	Mortalita	Holandsko		x		x	x, 90, I = S
Hänninen a kol. (2010)	Hnačka	Fínsko		1		80	4, 49, I > S
Chua a kol. (2002)	Hnačka	Kanada		1		30	2, 58, I = P
Jensen a Larsen (2014)	Črevné a respiračné ochorenia	Dánsko		1		110	2, 42, I = P
Kung a kol. (1997)	Počet ošetrení	USA		1		30	15, 56, I > S

Multifaktoriální problém

Multifaktoriální problém

Sociální faktory

- Velikost skupiny
- Stabilita skupiny
- Věkový rozdíl telat ve skupině
- Věk telat při utváření skupiny

Zdravotní stav telat
ve skupinovém
ustájení

Další faktory

- Kontrola zdravotního stavu
- Imunitní stav telat
- Zoohygiena
- Management v období okolo telení
- Management krmení mléčnými nápoji
- Management ustájení
- Management odstavu

Doporučení

Velikost skupiny

- Ideálně 2-7 telat, max. 10

Stabilita skupiny

- Snížit přeskupování telat na minimum
- Minimalizace začlenění nových telat
- Systém naskladnění a vyskladnění celé skupiny

Doporučení

Věk telat při utváření skupiny

- Dle zdravotního stavu a velikosti skupiny
- Páry/ malé skupiny lze po pár dnech
- Větší skupiny ($6 \leq$) po cca třetím týdnu věku

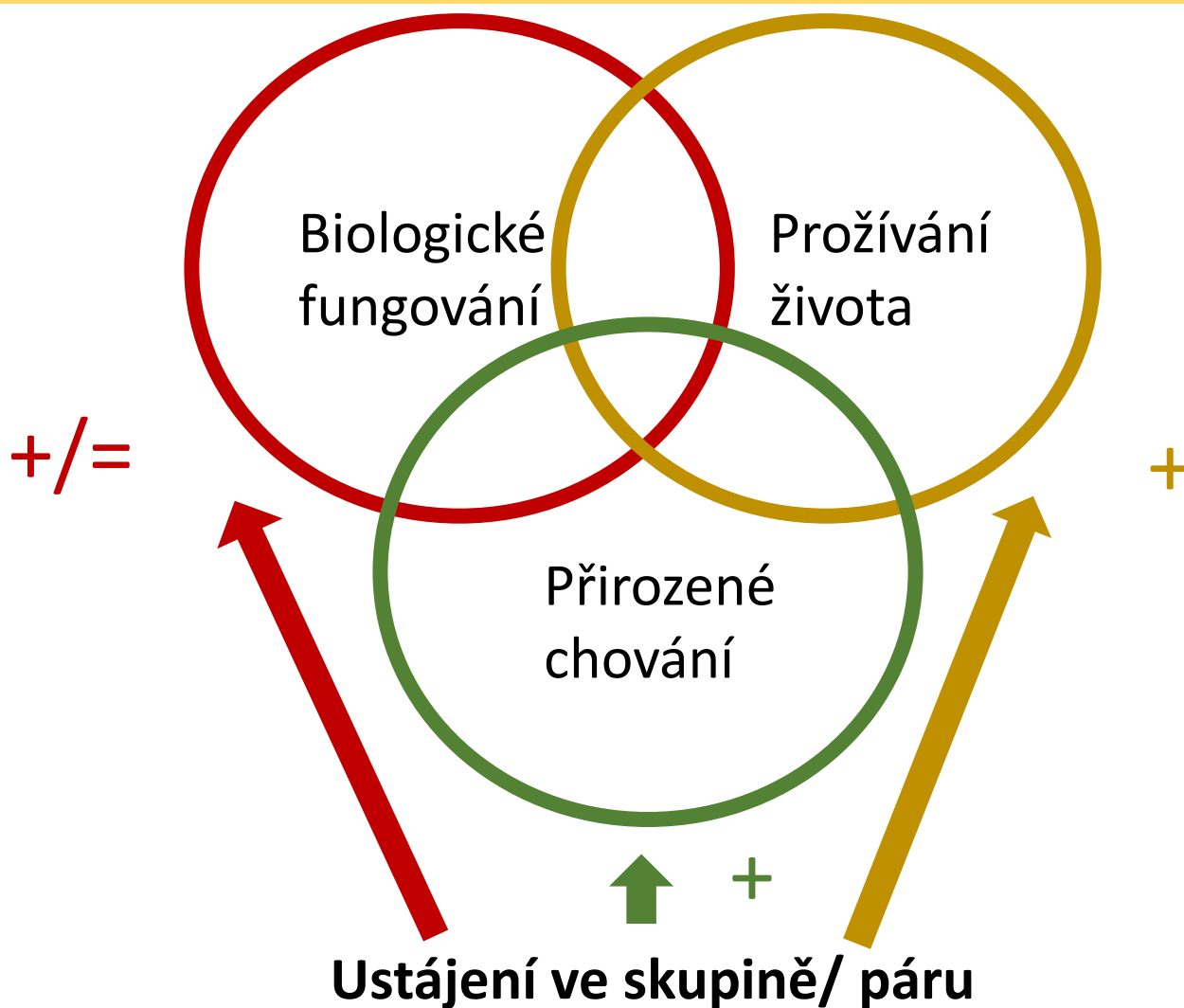

Věkový a hmotnostní rozdíl telat ve skupině

- Hmotnostně a věkově vyrovnaná
- Věkový rozdíl ideálně ne větší než týden
- Lze snáze zajistit v páru/ menších skupinách

Kvalita života telat dojeného skotu

Odchov telete s matkou/ kojnou krávou

3 různé systémy

- **System s neomezeným kontaktem s matkou**
 - Fyzický kontakt s matkou kdykoliv během 24 hodin
 - Neomezená možnost sát mléko
 - Dojení 2x/d
- **System omezeného kontaktu s matkou**
 - Kontakt s matkou po část dne/ několik krátkých period
 - Často po dojení
 - Krátké periody – např. 2x 30 min/d
 - Kombinace kojení a krmení telat
 - Dojení 2-3x/d

3 různé systémy

- **Systém ustájení s přístupem ke kojné krávě**
 - Kojná kráva + 2-4 telat
 - Dojení v závislosti na počtu telat a produkci
 - Nejméně prozkoumané
 - Jaký má vliv na welfare kojné krávy?

Výhody a nevýhody odchovu telete pod matkou

	Neomezený kontakt s matkou	Omezený kontakt s matkou
Denní přírůstky před odstavem	+	+/-
Denní přírůstky po odstavu	+/-	+/-
Vzájemné vysávání před odstavem	+/-	+
Vzájemné vysávání po odstavu	+/-	+
Afiliativní chování matka-tele	+	+
Separační stres	-	?

Separace od matky

- Porovnání separace 1. den a 2 týdny
 - Vyšší známky stresu ze separace při pozdější separaci
 - Později separovaná telata měla přírůstek během doby, co byla s matkou 3x větší než telata separovaná 1.den (59,9 kg vs. 46,9 kg)
 - Později separovaná telata vykazovala více sociální chování v testu v 6ti týdnech

Separace od matky

- Separace v 1., 4. a 7. den po porodu
 - Čím později – tím silnější reakce matky a telete na separaci
 - Toto se zesiluje ještě vizuálním a sluchovým kontaktem
 - Ve 3. týdnu věku se nejpozději separovaná telata lépe přivykala na nové prostředí

Benefity
krátkého
odchovu telete
pod matkou

?

Intenzivní
separační stres

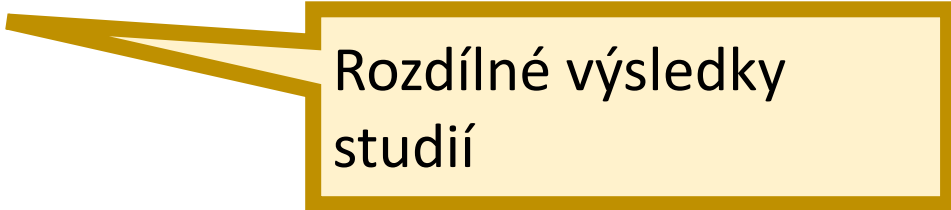

Jak zmírnit separační stres?

- Problematika není dostatečně prostudovaná
- Tele i matku po separaci umístit do stabilní sociální skupiny
- Dostatečné množství mléka pro separované tele
- Způsob separace
 - Mulcové zábrany ?
 - Sítě na vemena ?
 - Pozvolná separace?

Nejsou vědecké studie

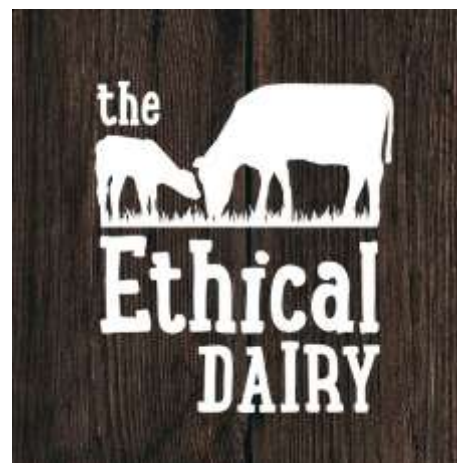

Rozdílné výsledky studií

Prodloužit dobu odchovu telete pod matkou

- Stresová reakce na separaci zřejmě roste jen do určitého věku telete
 - S rostoucím věkem telete (5-9 měsíců) se snižovala reakce matek na separaci
 - 8 měsíců stará telata reagovala na separaci méně než 6 měsíců stará telata
- Některé zahraniční chovy se snaží oddálit separaci na co nejpozději
- Hledat kompromis mezi praxí a welfare

Jalovičky reagovaly intenzivněji než býčci

Děkuji za pozornost 😊

Zdarma dostupné na: www.ctpz.cz

moravcsikova.agnes@vuzv.cz

Role sociálního prostředí v životě telat

PŘÍČINY VÝSKYTU A ZPŮSOBY PREVENCE VZÁJEMNÉHO VYSÁVÁNÍ

2. díl

Odchov telat dojeného skotu v bohatém sociálním prostředí doplnění aplikace čim děl více chová. S tímto systémem odchovu se však pojí několik rizik, se kterými je potřeba předem počítat a zajistit vše potřebné pro jejich řešení. V tomto díle se zaměříme na jedno z možných rizik páteřního a skupinového ostření telat, a to vzájemné vysávání. Dále uvedeme způsoby, jimiž lze toto nežádoucí chování omezit na minimum.